

ਪੀ ਬੀ ਬਜੰਤਰੀ ਜੇ.

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਸ — ਜਵਾਬਦੇਹ

2014 ਦਾ CWP ਨੰ. 4814

ਸਤੰਬਰ 07, 2017

ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਐਕਟ, 1969—ਐੱਸ.

117 ਅਤੇ 48(f)-

ਵਾਕ- ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ- ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾ ਕਰਨਾ- ਵੈਧਤਾ- ਰੋਕੀ ਗਈ, ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ- ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੁਦਰਾ ਲਾਭਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ "ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ" ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 (ਐਫ) ਤਹਿਤ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੮)

ਸ਼ਿਵ ਦਰਸ਼ਨ ਦੱਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ
ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਵਿਵੇਕ ਸਿੰਗਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ
UOI ਲਈ।

ਪੀ ਬੀ ਬਜੰਤਰੀ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(l) ਤਤਕਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 01.03.2013 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-5) ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਐਕਟ, 1969 ਦੀ ਧਾਰਾ 117 (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ 'BSF ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 31.08.2012 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ।

(m) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। 27.08.2012 ਨੂੰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ (ਜੀ.ਡੀ.) 199 ਬਟਾਲੀਅਨ BSF (ਕੇਂਦਰੀ ਐਥਲੈਟਿਕ ਟੀਮ ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ) 'ਤੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ

ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਪਟੀ

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਛੋਟੇ 'ਡੀਆਈਜੀ' ਲਈ)-ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਰਵਾਈ 01.06.2012 ਨੂੰ ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ/ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ 01.03.2013 ਨੂੰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ - ਸ਼.ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ.

(n) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡੀਆਈਜੀ-ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਦੁਆਰਾ 01.06.2012 ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅੰਕਿਤ ਕਰੇ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। 01.03.2013 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਪੈਰਾਧ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਬੰਧ I ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਬੀਐਸਐਫ ਨਿਯਮ 1969 ਦਾ ਨਿਯਮ 45 ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼. ਚਮਨ ਲਾਲ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਰੀ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਕੋਰਟ (ਛੋਟੇ 'ਐਸਐਸਐਫਸੀ' ਲਈ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 01.06.2012 ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 31.08.2012 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਡਰਾਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਐਸ ਐਸ ਐਫ ਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡੀਆਈਜੀ ਅਤੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸ਼. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.6 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੀਐਸਐਫ ਨਿਯਮ 1969 ਦੇ ਨਿਯਮ 88(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ

ਸਜ਼ਾ ਦਾ (P. B. Bajantari J.) ਹੁਕਮ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋੜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਫ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਾਕ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(o) ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਐਸਐਫ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 45 ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹਿੱਸੇ/ਮੁੱਦੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 117 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੇ ਰੈਗੂਲਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਰੀ ਪੋਸਟ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਰਸਮੀ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕ੍ਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

(s) ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

(b) ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ

ਧਾਰਾ 48. ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ-

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੈਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ:

(a) ਮੌਤ;

(b) ਕੈਦ ਜੋ ਉਮਰ ਭਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫੋਰਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਨੂੰ

ਛੱਡ ਕੇ,

- (c) ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ;
- (d) ਫੋਰਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ;
- (e) ਅਫਸਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਡ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ;
- (f) ਰੈਂਕ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ;
- (g) ਵਧੀ ਹੋਈ ਤਨਖਾਹ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ;
- (h) ਸਿਵਲ ਅਪੈਰਾਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨਾ;
- (i) ਇੱਕ ਅੰਡਰ ਅਫਸਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਝਿੜਕ ਜਾਂ ਤਾੜਨਾ;
- (j) ਸਰਗਰਮ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੈਰਾਥ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ;
- (k) ਅਜਿਹੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਬਕਾਏ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ;
- (l) ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਪੈਰਾਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(m) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 117. ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਲੱਭਣ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਾਅ।

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਯਮਤਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ

(P.B. *Bajantari*)
ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

ਨਿਯਮ: 45 ਕਿਸੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ। -

(1) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:-

(i) ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜੋ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣਗੇ।

(ii) ਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੰਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ;

(iii) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(iv) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਮਾਂਡੈਂਟ:-

(i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ

(iii) ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ;

(iv) ਸਮਰੀ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜੇ

ਅਦਾਲਤ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਾਂਡੈਂਟ 7 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ, ਉਹ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ: ਇਹ ਵੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਪੈਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 1 [ਅੱਗੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 14, 15, 17, 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੈਰਾਧ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ 'ਕਤਲ' ਦੇ ਅਪੈਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜਾ ਜਾਂ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ)

45 A. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ।-

(1) ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ, -

(a) ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਸਖਿਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(b) ਕੇਸ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(c) ਦੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਨਿਯਮ 45 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, -

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਜਾਂ

(ii) ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰੇ, ਜਾਂ

(iii) ਕੇਸ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ।

45 ਬੀ. ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ।-

(1) (a) ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੇ ਜਾਣਗੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਮਾਂਡੈਂਟ, ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਜਾਂ ਅਟੈਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(P.B. Bajanthra, J.)
ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ।

2 [(ਬੀ) ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

(c) ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(d) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।]

(2) ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੁਣਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

(i) ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ

(ii) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣਾ:

[ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ:

ਇਹ ਵੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਸਾਰੇ ਅਪੈਰਾਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

[ਇਹ ਵੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 14, 15, 17, 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੈਰਾਥ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 ਅਧੀਨ ਮਾਨਯੋਗ 'ਕਤਲ' ਦੇ ਅਪੈਰਾਥ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜਾ ਜਾਂ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ

ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕੇਸ।]

88. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ।-

(1) ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਹੜਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਿਰਾਹ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਰਾਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਨਿਯਮ 149 ਖੋਜ. -

(1) ਹਰ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਜਾਂ 'ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ' ਦੀ ਖੋਜ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪੈਰਾਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 'ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ' ਪਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ.

(3) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪੈਰਾਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਫਰਕ ਇੰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ 'ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ' ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਵਾਦਾਂ ਜਾਂ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(5) ਅਦਾਲਤ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਏਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਿਕਲਪਕ ਚਾਰਜ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ।"

(7) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ 01.06.2012 ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੀਆਈਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ (i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ii) ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਨਿਯਮ 45 ਦੀ ਪੜਚੋਲ, ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਬੀਐਸਐਫ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਸ. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੇ ਡੀਆਈਜੀ ਅਤੇ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਵਜੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਐਸਐਸਐਫਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੇ BSF ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਐਸ ਐਸ ਐਫ ਸੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਸ ਐਸ ਐਫ ਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼. ਚਮਨ ਰਾਣਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਤਿਲਕ ਚੰਦ ਬਨਾਮ **ਕਮਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ੁਕਲਾ**¹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। . ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਗਟਾਏ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਠੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਕਿ PW6-Sh. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਿਯਮ 88(1) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗਵਾਹ ਜ਼ਿਰਹਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਮਿਤੀ 01.06.2012 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਫ. ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਚੌਥੀ ਨੰਬਰ 860030728 ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ “ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ” ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ) 31 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ

ਡੀਆਈਜੀ (ਓਪੀਐਸ)
ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ”

(8) ਉਪਰੋਕਤ ਸਜ਼ਾ ਮਿਤੀ 31.08.2012 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ "ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ" ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48 (ਐਫ) ਤਹਿਤ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਐਮਆਰ ਇਨ ਬ੍ਰੀਨ** ਬਨਾਮ **ਅਮਲਗਾਮੇਟਿਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਯੂਨੀਅਨ**² ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ"। **ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ (ਡਡਲੇ) ਲਿਮਟਿਡ** ਬਨਾਮ **ਕਰੈਬਟਰੀ**³ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ"। **ਡੀਪੀਐਸ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਖੇਤਰੀ ਬੈਂਕ** ਬਨਾਮ **ਮੁੰਨਾ ਲਾਲ ਜੈਨ**⁴ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਮੂਲ ਲਈ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੀਐਸਐਫ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ Zx ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ BSF ਦੇ ਨਿਯਮ 1969 ਦੇ ਨਿਯਮ 149 ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ

21971 (1) A11 IS 1418

3(1974) ਐਲਸੀਆਰ 120

4 (2005 AIR SCW 95)

(P.B. Bajanthri, J.)

ਕਾਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ. ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 117 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਗਲੀ ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਜਾਣਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵੈਡਨਸਬਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਓਰੀਕਸ ਫਿਸ਼ਰੀਜ਼ ਪ੍ਰ. ਲਿਮਟਿਡ** ਬਨਾਮ **ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ**⁵ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਸਰਜ਼ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਠੋਸ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖਿਪ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ 'ਰਬੜ-ਸਟੈਪ ਕਾਰਨਾਂ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 40 ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"40. ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲੇ ਦੇ SCC ਪੈਰਾ 47 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: (SCC pp.510 12)।

“(ਏ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਰੁਝਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(b) ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(c) ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(d) ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਆਪਹੁਦਰੇ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਰੋਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(e) ਕਾਰਨ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(f) ਕਾਰਨ ਲੱਗਭੱਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ

⁵ 2010(13)SCC

ਨਿਆਂਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ।

(g) ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(h) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਨਿਆਂਇਕ ਰੁਝਾਨ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲਹੂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ।

(i) ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

(j) ਤਰਕ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(k) ਜੇ ਕੋਈ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਵਾਧੇਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(l) ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਠੋਸ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ 'ਰਬੜ-ਸਟੈਪ ਕਾਰਨਾਂ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(m) ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਡੇਵਿਡ ਸ਼ਾਪੀਰੋ ਇਨ ਡਿਫੈਂਸ ਆਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕੈਂਡਰ (1987) 100 ਹਾਰਵ. ਐਲ. ਰੇਵ. 731- 37)।

(n) ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

(P.B. Bajanthri, J.)

ਇਹ ਲੋੜ ਹੁਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਟ੍ਰਾਸਬਰਗ ਨਿਆਂਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਰੁਇਜ਼ ਬਨਾਮ ਤੋਰਿਜ਼ਾ. ਸਪੇਨ ਇ ਐਚ ਆਰ ਆਰ. 562 ਪੈਰਾ 29 ਅਤੇ ਐਨਾ ਬਨਾਮ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ"।

(o) ਸਾਰੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ "ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

(9) **ਵੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ** ਬਨਾਮ **ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਹੋਰ**⁶ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:-

"17. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਖਤਰਨਾਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਗੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰੇਗੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(10) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ **ਐਸ. ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ** ਕੇਸ (ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਈਸੀਆਈਐਲ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਬਨਾਮ **ਬੀ. ਕਰੁਣਾਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਸ 26 ਅਤੇ 30 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:-

"26. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੌਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਹੈ

⁶ (2016) 2 SCC

627

⁷ 1993(4) SCC 727

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਗਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਅੱਗੇ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੋਣ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ, ਸਮਝਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਰਗੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ. ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਗਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸਮੱਗਰੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਕਰਮਚਾਰੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵੇਲੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਅਵਸਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੁਕਮ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੋਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਬੂਤ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ

(P.B. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵਿਰੁੱਧ) ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

30. ਇਸ ਲਈ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਫਾਕਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

(1) ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਵਾਜ਼ਬ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਅਵੈਧ। ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਇਸ ਲਈ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਦਵਾਰਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ **ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ** ⁸
ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਮਿਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੇਖਾਕਿਤ ਨੀਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਰ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਨਾ ਕਿ ਬੇਕਾਬੂ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

(11) **ਐਸ. ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ** ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ **ਵੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(12) ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਰਡਰ

ਸਜ਼ਾ ਮਿਤੀ 31.08.2012 ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 01.03.2013 (ਅਨੁਬੰਧ P5) ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਦਰਾ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਕਾਏ

⁸ AIR 1954 SC

ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕੌਣ ਹੈ।

(13) CWP ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਰਿਤਕ੍ਰ ਰਿਸ਼ੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ